Kari Hakuli
Johtava asiantuntija
Liikenne- ja viestintävirasto
29.3.2021

VNS 7/2020 vp
Valtioneuvoston selonteko EU-politiikasta

Liikenne- ja viestintävirasto tukee selonteossa esitettyjä tavoitteita ja toimenpiteitä.

Selonteossa usein mainittu "vihreä ja digitaalinen siirtymä" on kaikkia EU:n politiikkasektoreita poikkileikkaava tavoite ja lähtökohta. Liikennesektorilla tämän tavoitteen toimeenpano näkyy erityisesti kestävän ja älykkään liikkuvuuden strategiassa, jonka Komissio antoi 9.12.2020 (COM (2020)/789). Eduskuntaa strategiasta on informoitu E-kirjeellä E 5/2021 vp ”Kestävän ja älykkään liikkuvuuden strategia - Euroopan liikenne tulevaisuuden raiteelle”.

Digitalisaation laajamittainen edistäminen on ilmastonmuutoksen torjumisen rinnalla EU:n komission toinen keskeinen prioriteetti. Komission tavoite on, että vihreän ja digitaalisen siirtymän näkökulmat kulkevat käsi kädessä. Komissio antoikin aiemmin viime vuonna tiedonannot Euroopan digitaalisesta tulevaisuudesta ja Euroopan datastrategiasta sekä tekoälyä koskevan valkoisen kirjan. Eduskuntaa on informoitu E-kirjeellä E 24/2020.

Valtioneuvoston E-kirjeissään ilmaisemat kannat em. liikenne- ja viestintäsektoreita koskeviin EU:n komission aloitteisiin ovat yhdenmukaisia nyt käsittelyssä olevaan selontekoon kirjattujen yleisempien, Suomen EU-politiikkaa koskevien kantojen ja tavoitteiden kanssa.

Liikenne- ja viestintävirasto yhtyy selonteon näkemyksiin. Myös liikenne- ja viestintäsektorilla lainsäädännön tulisi olla teknologianeutraalia, ihmislähtöistä ja tutkittuun tietoon pohjautuvaa. Myös liikenne- ja viestintäsektorin kasvustrategian tulisi pohjautua ilmastoneutraalin talouden luomiseen ja talouden tulisi pohjautua reiluun markkinatalouteen, eikä protektionismiin. EU:n liikennepolitiikan tulisi olla uudistavaa, innovaatioita tukevaa ja toimialarajat ylittävää. Ja luonnollisesti myös vihreää ja digitaalista siirtymää tukevaa.

Liikenne- ja viestintäsektorin keskeisenä viranomaisena ja poliittisten linjausten käytännön toimeenpanijana Liikenne- ja viestintävirasto haluaa nostaa esille muutamia sen omaan toimintaan kytkeytyviä näkökulmia selontekoon liittyen.

EU:n liikennesektorin keskeiset aloitteet lähivuosina

Aiemmin mainittuun komission strategiaan "Kestävän ja älykkään liikkuvuuden strategia - Euroopan liikenne tulevaisuuden raiteelle" sisältyy liite, jossa on lueteltu ne käytännön

aloitteet, joita EU:n komissio suunnittelee antavansa strategian toimeenpanemiseksi. Aloitteita on yli 80 kappaletta ja useimmat niistä liittyvät Liikenne- ja viestintäviraston toimintaan tavalla tai toisella. Aloitteet tulevat todennäköisesti merkittävästi työllistämään Liikenne- ja viestintäviraston asiantuntijoita lähivuosina. Liikenne- ja viestintävirasto tulee ministeriön tukena tekemään parhaansa, jotta aloitteiden käsittelyssä ja toimeenpanossa saavutetaan Suomen kantoja parhaiten tukevat lopputulokset.

Liikenteen päästökauppa

Liikenteen päästökauppa on selonteossa nostettu esille yhtenä mahdollisena välineenä liikenteen kasvihuonekaasujen hillitsemisessä. Erityisesti mainitaan merenkulun päästökauppa, josta komissio on linjannut tekevänsä ehdotuksen, sekä mahdollinen tieliikenteen päästökauppa, josta ei komissiossa tiettävästi vielä ole tehty edes linjausta. Jo käytössä olevaa *ilmailun* EU-tasoista päästökauppasääntelyä (ETS) ja globaalia ilmailun päästökauppajärjestelmää (CORSIA) ei selonteossa kuitenkaan mainita lainkaan.

Liikennesektori, digitalisaatio ja automaatio

Liikennesektori nousee selonteossa esille erityisesti ilmastoasioita koskevassa osuudessa, mutta sitä ei erikseen huomioida digitalisaatiota, kyberturvallisuutta, datataloutta ja tekoälyä koskevissa osuuksissa, vaikka liikenteen ja liikkumisen suuri yhteiskunnallinen muutos kytkeytyy saumattomasti juuri näihin. Ajoneuvot ja muut liikennevälineet automatisoituvat, liikkumisen digitaalinen palveluntarjonta kasvaa ja kehittyy, matkaketjut muuttuvat yhä sujuvammiksi digitaalisten palveluiden myötä, liikenteen hallinta ja -ohjaus kehittyy ja automatisoituu. Liikenteen kehityksessä digitalisaatiolla on aivan keskeinen rooli ja se on yksi keskeisistä muutosajureista koko sektorin tulevaisuuden kannalta myös EU-viitekehyksessä.

Kyberturvallisuus

Myös kyberturvallisuutta koskeva selonteon näkökulma voisi olla laajempi. Selonteossa todetaan, että kyberturvallisuus on olennainen osa EU:n sisämarkkinoiden häiriöttömän toiminnan ja yhteiskuntavakauden sekä kansalaisten yksityisyyden turvaamista. Liikenne- ja viestintävirasto pitää tärkeänä, että kyberturvallisuutta tarkastellaan kokonaisvaltaisesti ja että EU-yhteistyössä otetaan huomioon digitalisaation ja teknologisen kehityksen myötä tapahtuva kyberturvallisuuden merkityksen kasvu kaikilla yhteiskunnan osa-alueilla. Yksi näistä on liikennesektori, jossa mm. liikkumisvälineiden automatisointi tuo uusia haasteita myös kyberturvallisuudelle. Myös ihmiskeskeisen datatalouden kehittämisessä kyberturvallisuuden varmistaminen on aivan keskeistä.

Liikenne- ja viestintäviraston Kyberturvallisuuskeskus osallistuu aktiivisesti selonteossa mainittuun yhteistyöhön EU:n kybertoimintakyvyn vahvistamiseksi.

Laajakaistayhteydet

EU:n tavoitteena on ollut tarjota kaikille kansalaisille nopeat laajakaistayhteydet (>100 Mbit/s) vuoteen 2025 mennessä. Tämä on myös Suomen kansallinen tavoite, jonka saavuttaminen on osoittautunut haasteelliseksi. Komission uusin, 9.3.2021 antama esitys lähtee vielä kunnianhimoisemmasta tavoitteesta: kaikilla EU:n kotitalouksilla tulisi olla 1 Gbit/s yhteys käytettävissään vuoteen 2030 mennessä ja 5G -verkot kattaisivat kaikki asutut alueet ("2030 Digital Compass The European way for the Digital Decade"). Liikenne- ja viestintävirasto katsoo, että selonteossa mainittujen digitalisaatioon ja datatalouteen liittyvien tavoitteiden saavuttamisen kannalta olisi tärkeää varmistaa, että kaikilla on pääsy nopeisiin laajakaistaverkkoihin asuinpaikasta riippumatta myös Suomessa.